

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Jo kevään 2021 hallituksen puoliväliriihessä tehtyjen linjausten mukaan hankkeen jatkovalmistelussa selvitetään, mitkä tehtävät on tarkoituksenmukaista järjestää valtakunnallisesti valtion toimesta kuitenkin niin, että valtiolle ei jää vastuu yksittäisten kuntien palveluista. Päätöksessä todettiin myös, että uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Esitysluonnoksessa valtion keskitetysti hoidettavien tehtävien osalta on kuitenkin vielä merkittäviä epätarkkuuksia, joilla on merkitystä myös palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lausumme tässä Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut - yksikön (jäljempänä Oikeudelliset palvelut) lausunnossa erityisesti esityksen vaikutuksista kansalaisten yhdenvertaisuuteen työllisyyspalveluissa sekä Oikeudellisten palvelujen tehtävien näkökulmasta (ml. TE-palveluhankinnat) tässä kokonaisuudessa. Lisäksi olemme pyrkineet kiinnittämään huomiota lakitekniisiin ja muihin esitysluonnoksen yksityiskohtiin.

Oikeudelliset palvelut yksikössä hoidetaan valtakunnallisesti palkkaturva-tehtävät, TE-toimistojen, KEHA-keskuksen ja TE-asiakaspalvelukeskuksen oikeudellista tukea työttömyysturvalain, lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (ml. hankinnat), vuorotteluvapaalain, sekä lain kotoutumisen edistämisestä ja ulkomaalaislain soveltamisessa. Oikeudelliset palvelut antaa neuvontaa vastaavissa kokonaisuuksissa myös työllisyyden kuntakokeiluille ja ELY-keskuksille. Lisäksi yksikössä hoidetaan TE-palveluhankintojen valtakunnallisen kehittämisen koordinaatiota jaettuna tehtävänä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ja yhteistyössä ELY-keskusten hankintayksiköiden kanssa.

4.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen

Esityksessä todetaan, että valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun toteutumisen näkökulmasta olisi edellä mainittujen toimintojen lisäksi tärkeää, että valtiolla olisi jatkossakin keskitetty kokonaisvastuu kehittämis- ja hallintokeskuksen ja TE-viranomaisten oikeudellisesta neuvonnasta.

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Esityksessä todetaan, että henkilöasiakas voisi hakea palvelua myös muulta kuin kotikuntansa mukaan määräytyvältä työvoimaviranomaiselta, jos hän asuu tai oleskelee muussa kunnassa tai muun työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Edellä esitetyn lisäksi esityksessä tulisi tarkentaa niitä tilanteita, joissa henkilöasiakas haluaa yksittäisen kerran asioida toisen kunnan tai kuntayhtymän TE-viranomaisessa. Toimittaisiinko näissäkin yksittäisissä tilanteissa edellä esitetyn mukaisesti?

4.1.9 Työttömyysturvatehtävät

Esityksen mukaan harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien säilyminen nykyistä vastaavasti valtakunnallisesti keskitettynä mahdollistaisi soveltamis- ja ratkaisukäytännön sekä käsittelyaikojen yhdenmukaisuuden turvaamisen. Harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien vaatiman asiantuntijuuden turvaaminen olisi keskitetyssä yksikössä hajautettua järjestelmää helpompaa. Nämä tehtävät edotetaan siirrettäväksi keskitetyksi KEHA-keskukselle. Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö vastaa tällä hetkellä myös Uudenmaan TE-toimiston Työttömyysturvan vastuualueen oikeudellisesta tuesta ja neuvonnasta. Edellä esitetty huomioiden olisi perusteltua, että myös harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien oikeudellinen tuki ja neuvonta keskitettäisiin KEHA-keskukseen.

4.1.11 Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

Esityksessä ei käsitellä tässä kohtaa lainkaan Oikeudelliset palvelut -yksikön oikeudellisen tuen tehtäviä. Kyseistä kohtaa tulisi täsmentää siten, että myös oikeudellisen tuen tehtäväkokonaisuuden muutos ilmenisi luvusta. Palkkaturvatehtävien osalta sen sijaan on mainittu tehtävien siirrosta KEHA-keskukseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

Mitä tulee työllisyyspalvelujen kokonaisuuteen laajasti, viime vuosina on tiettyjen tehtävien keskittämisillä tavoiteltu paitsi tehokkuuteen myös kansalaisten yhdenvertaisuuteen, tulkintalinjojen yhtenäisyyteen, viranomaisten toiminnan lainmukaisuuteen ja oikeusvarmuuteen liittyviä vaikutuksia. Tämä tavoite on ollut esimerkiksi palkkaturvatehtävien, TE-hallinnon oikeudellisen tuen ja työttömyysturvan vaativien asiantuntijalausuntojen keskittämisellä. Tällä hallituksen esityksellä olisi sen sijaan päinvastainen tarkoitus hajauttaa työllisyyspalvelut entistä laajemman ja varsin heterogeenisen toimijajoukon hoidettavaksi. Toimintaympäristö muuttuisi merkittävästi myös ohjauksen näkökulmasta. Esitetyllä mallilla on omat vahvuutensa, jonka vuoksi esitystä voitaneen pitää myös kannatettavana. Oikeudelliset palvelut pitää kuitenkin merkittävänä riskinä palvelujen tasapuolisen saatavuuden, kansalaisten yhdenvertaisuuden, tulkintalinjojen yhdenmukaisuuden ja oikeusvarmuuden vaarantumisen. Edellä mainittuja, perusoikeuksienkin näkökulmasta suojattavia oikeuksia olisi mahdollista turvata vahvoilla ja toimivilla, valtion tukipalveluilla. Esitysluonnoksessa valtion tehtävien ja roolin osittainen avoimeksi jättäminen, sen jäsentymättömyys ja sen eri vaihtoehtojen vaikutusarvioiden puutteellisuus, tekee keskeisten ehdotusten arvioinnin vaikeaksi.

Esityksen sivulla 134 on kuvattu keskeisiä tunnistettuja riskejä teemoittain. Työvoimaviranomaisen toimintaan liittyvissä riskeissä on kuvattu riskinä esimerkiksi se, että "säädosohjaus ei ole riittävän tehokasta suhteessa kunnalliseen itsehallintoon". Riskien osalta olisi tunnistettava myös se, että keskitettyllä TE-viranomaisten oikeudellisella tuella voidaan parantaa säädosohjauksen ymmärrettävyyttä ja yhtenäistä tulkintaa paikallistasolla. Mikäli neuvontaa ei jatkossa olisi, korostuu edellä esitetty riski entisestään.

TE-hallinnon oikeudellisen tuen tehtävistä

Esityksessä tulisi kuvata TE-hallinnon oikeudellisen tuen tehtävät ja arvioida kaavailtujen muutosten resurssivaikutukset.

Kuten lausunnossa on todettu, Oikeudelliset palvelut -yksikkö hoitaa laajasti (työttömyysturva, laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ml. hankinnat, koto- ja ulkomaalaislaki, laki työllisyyden kuntakokeiluista jne.) TE-hallinnon sisäistä oikeudellista neuvontaa (ml. kuntakokeilukunnat). Oikeudelliset palvelut -yksikön tehtävien osalta on todettava, että vaikka TE-toimistot lakkaisivat, kuuluu yksikön säännönmukaisesti tehtäviin myös KEHA-keskuksen, TE-asiakaspalvelukeskuksen ja työttömyysturvan vastualueen oikeudellisen ohjaus ja tuki. Lisäksi yksikössä hoidetaan ELY-keskusten ja työllisyyden kuntakokeilujen oikeudellista neuvontaa. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, mitä näistä tehtävistä hoidetaan jatkossa ja onko jokin tehtäväkokonaisuudesta mahdollisesti lakkaamassa kokonaan.

Esityksen sivulla 159 muun muassa todetaan: "KEHA-keskukseen siirtyisi lisäksi työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen henkilöasiakkaiden ja viranomaisten valtakunnallisesta työttömyysturvaneuvonnasta 23 henkilötyövuotta ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen työttömyysturvaneuvonnasta 7 henkilötyövuotta." Mitä tarkoitetaan oikeudellisen tuen työttömyysturvaneuvonnalla ja mihin laskelmaan 7 henkilötyövuoden määrä perustuu? Esitysluonnoksen kohdasta ei käy ilmi, mitä tehtäviä oikeudellinen tuki jatkossa hoitaisi siirryttyään KEHA-keskukseen.

Tällä hetkellä oikeudellisen tuen tehtäväkenttä on merkittävästi työttömyys-turvaneuvontaa laajempi (ks. lausunnon kohta keskeiset ehdotukset). Oikeudellisen tuen tehtäväkokonaisuutta hoidetaan vakituisen 4 henkilötyövuoden sekä 9 määräaikaisen henkilötyövuoden voimin. Esitysluonnoksessa ei tarkennu, mitä tehtävää hoidetaan jatkossa vakituisesti ja mitä mahdollisesti määräaikaisena tehtävänä ja kuinka pitkän ajan. Onko KEHA-keskuksella jatkossa oikeudellista tukea käytettävissä liittyen paitsi työttömyysturvaan myös tiedolla johtamiseen, järjestelmäkehittämiseen, mahdollisiin osaamisen kehittämisen tehtäviin? Onko ELY-keskuksille tarjolla enää keskitettyä oikeudellista tukea?

Valtakunnallisella oikeudellisella tuella on pyritty varmistamaan asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua ja viranomaisten toiminnan lainmukaisuutta. Vaikutusarvioinnissa ei ole lainkaan huomioitu valtakunnallisen oikeudellisen tuen lakkaamisen mahdollisia vaikutuksia ja siihen liittyviä riskejä.

Mikäli oikeudellisen tuen tehtäviä taas kaavaillaan hoidettavan samassa laajuudessa (määräaikaisesti tai toistaiseksi) kuin nykytilassa, olisi tällä merkittäviä resurssivaikutuksia, joita ei ole esitysluonnoksessa arvioitu. KEHA-keskuksen tehtäviä ja roolia on esityksen mukaan tarkoitus vahvistaa sekä muuttaa ja se vastaisi edelleen muun muassa valtakunnallisesta asiakastietojärjestelmästä ja sen kehittämisestä, työttömyysturvan keskitetyn vastualueen tehtävät säilyisivät ennallaan, mutta toimijoiden joukko työttömyysturvatehtävissä kasvaisi merkittävästi (myös kunnille kuuluisi työttömyysturvatehtäviä), joitain valtakunnallisia puhelinpalveluja (työttömyysturvaneuvonta) säilytettäisiin ja ne palvelisivat jatkossa merkittävästi suurempaa joukkoa toimijoita. Kehittämisen- ja hallintokeskuksella olisi edelleen osaamisen kehittämiseen liittyviä tukitehtäviä. Kaiken tämän tekemisen taakse on tarvittu ja Oikeudellisten palvelujen näkemyksen mukaan tarvitaan jatkossakin toimiva oikeudellinen tuki. Lisäksi, mikäli kunnille tarjottaisiin oikeudellista neuvontaa ja esimerkiksi lainsoveltamisoppaita (määräajaksi tai toistaiseksi) ei resurssitarkastelua oikeudellisen tuen osalta ole lainkaan tehty, vaikka neuvonnan piirissä oleva toimijoiden joukko kasvaisi merkittävästi. Verrokkina tässä viittaamme aluehallintoviraston laillisuusvalvonta tehtävään, jonka resurssia on tarkistettu nykytilan kahdesta henkilötyövuodesta kymmeneen henkilötyövuoteen. Tällä hetkellä ELY-keskukselle tulee keskimäärin 170 kpl oikeudellisen tuen konsultaation pyyntöä kuukausittain. Pyyntöistä 42 % tulee työllisyyden kuntakokeiluihin liittyen ja tuen tarpeen taso on pysynyt samana reilun vuoden tarkastelujaksolla. Mikäli neuvontaa annettaisiin kaikille kunnille valtakunnallisesti ja palvelu haluttaisiin pitää entistä vastaavana, on tällä väistämättä myös resurssivaikutuksia. Lisäksi tulisi huomioida, että muutostilanteet lisäävät aina konsultaation ja neuvonnan tarvetta. Esimerkiksi uuden palvelumallin

voimaantulon myötä konsultaatiopyyntöjä on saapunut toukokuun 2022 aikana 65 % enemmän suhteessa keskimääräiseen konsultaatiomäärään. TE-palvelujen uudelleen järjestelyn ollessa mittaluokaltaan vielä edellä esitettyä suurempi muutos, on perusteltua olettaa, että konsultaatiopyynnot kasvavat vielä huomattavasti enemmän uudelleen järjestämisen myötä.

Oikeudelliset palvelut tarjoaa tällä hetkellä myös TE-palveluhankintoihin liittyvää oikeudellista neuvontaa ELY-keskuksille ja TE-toimistoille, sekä tukee hankintatoimen valtakunnallista kehittämistä. Tämänkään tehtävän osalta ei ole selvää, mitä sille tapahtuu jatkossa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Ehdotuksen s. 343 mukaan "Kuntien ja kuntayhtymien osaamista tuleviin työvoimaviranomaisen tehtäviin varmistetaan perehdytyksellä, jota ensisijaisesti KEHA-keskus ja Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen -yksikkö toteuttaisivat jo hyvissä ajoin ennen järjestämisvastuun siirtymistä kuntiin. Perehdytysohjelma on osa muutosohjelmaa, ja se suunnitellaan yhdessä kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Perehdytysohjelmaa toteutetaan siirtymäkauden ajan xxx saakka. KEHA -keskus tarjoaisi työvoimaviranomaisille neuvontapalvelua työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavan lain ja työttömyysturvalain soveltamisessa uudistuksen siirtymäkauden ajan."

Oikeudelliset palvelut -yksikön oikeudellisen tuen toiminto hoitaa valtakunnallisena tehtävänä TE-toimistojen, TE-ASPAn, Työttömyysturvan vastuu-alueen oikeudellista valvontaa, ohjausta ja neuvontaa työttömyysturvaa, vuorotteluvapaata, julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä niiden hankintaa koskeissa asioissa. Lisäksi hoidetaan työllisyyden kuntakokeilujen oikeudellista neuvontaa ja tehtäviin kuuluu hallinnon sisäistä oikeudellista neuvontaa ja konsultaatioapua ELY-keskus sekä KEHA-keskus -toimijoille. Nykyinen tehtäväkenttä on huomattavasti laajempi, mitä esityksessä kuvattu siirtymäkauden ajaksi esitetty toiminnallisuus on. Esityksestä ei käy kuitenkaan ilmi, mitä tehtäviä hoidetaan määräaikaaisesti, mitä pysyväisluonteisesti ja tuleeko jokin toiminto kokonaan lakkaamaan. Lisäksi esityksessä ei ole lainkaan arvioitu tehtävän (perehdytyksen tuki ja määräaikainen oikeudellinen neuvonta kunnille) resurssivaikutuksia.

Oikeudellisen neuvonnan osalta, tulisi harkita, olisiko sen syytä olla jatkossakin pysyvää. Toimivalla oikeudellisella neuvonnalla on mahdollista osaltaan turvata tulkintakäytäntöjen yhdenmukaisuutta, järjestelmän ennakoitavuutta ja sitä kautta kansalaisten yhdenvertaisuutta työllisyyspalveluissa. Toimivalla oikeudellisella neuvonnalla voitaisiin myös osaltaan tukea valtion tehtäväksi määriteltyä kokonaisvastuuta työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

1 luku 9 § Yhteistyövelvollisuus

Oikeudelliset palvelut ehdottaa, että pykälä siirrettäisiin luvun 2 alle. Lisäksi yhteistyövelvollisuutta tulisi avata tarkemmin ja kytkeä se työvoimaviranomaisen, ELY-keskusten, KEHA-keskuksen, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen, Aluehallintoviraston ja TEM:n keskinäisten vastuukysymysten, tehtävien ja yhteistyön selkeämpään määrittelyyn.

2 luku 1 § Työvoimapalvelujen järjestäminen

Esityksen mukaan kunta voi järjestää työvoimapalvelut itse, mikäli työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muussa tapauksessa kunnan on muodostettava työllisyysalue toisen tai useamman kunnan kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työvoimapalvelujen järjestämisvastuu pirstaloituu usean, suhteellisen pienen, alueen hoidettavaksi.

Esitetyn työvoimapalvelujen järjestämismallin riskinä on, että kuntien tai työllisyysalueiden työvoimaviranomaisten työnhakijalle tarjoamat palvelut eroavat sisällöltään, laadultaan tai määrältään toisistaan. Tällöin järjestämismallin tavoitteina olevat palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja palvelujen tasalaatuisuus vaarantuvat. Alueet voivat olla palvelutarjonnaltaan ja palvelujen laadultaan hyvin erilaisia, joka voi johtaa siihen, että asiakkaat hakeutuvat toisen alueen tai kunnan palvelujen pariin, jossa palveluita on paremmin tarjolla ja palvelut vastaavat paremmin

asiakkaiden palvelutarpeita. Toisen kunnan tai alueen palvelujen käyttöön taas liittyy omat erityisehtonsa ja byrokratia (kirjallinen ilmoitus, rahoitus). Pirstaloituminen, byrokraattisuus ja työvoimaviranomaisen valtiolle kuuluva valvontavastuun epäselvä määrittely esityksessä johtaa huoleen, vaarantaako muutos yhdenvertaista palvelujen saatavuutta (ml. palvelujen laatu) erilaisissa palvelutarvetilanteissa ja asiakkaiden liikkumisvapautta maassa. Olisiko mahdollista, että asiakkailla olisi vapaus asioida kunnassa tai alueella, joka heille on tarkoituksenmukaista ilman laissa säädettyjä ehtoja? Lisäksi palveluille ja palveluiden tarjonnalle tulisi asettaa standarditaso, joka takaa kunnissa ja työllisyysalueilla tietyn laatutason ja palvelujen riittävyyden.

Esityksen sivulla 153: "Sekä kuntayhtymien perustamiseen että vastuukuntamallia koskeviin sopimuksiin liittyen on oletettavaa, että keskeiset kysymykset kuntien välisissä neuvotteluissa koskevat kustannusten jakoa sekä palvelujen saatavuutta työllisyysalueella. Kysymyksiä tulee syntyä erittäin todennäköisesti myös kuntien omien niin sanottujen kuntaekosysteemien hyödyntämisestä ja linkittymisestä työvoimapalvelujen järjestämiseen. On myös huomattava, että perinteisesti kunnat kilpailevat työpaikkojen sijainnista sekä veronmaksukykyisistä asukkaista ja siksi yhteistoimintavelvoitteet näihin liittyvissä kysymyksissä saatetaan kokea haastaviksi." Oikeudelliset palvelut ehdottaa, että TEM laatisi tietyn ajan kuluttua selvityksen siitä, kuinka palvelujen yhdenvertainen saatavuus toteutuu koko valtakunnassa, huomioiden asiakkaiden vapaan liikkumisvapauden.

Lisäksi Oikeudelliset palvelut huomauttaa, että työllisyysalueen määrittely työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta on vanhahko määritelmä tilanteessa, jossa työmarkkinat ovat kehittyneet mm. etätöiden ja työn liikkuvuuden lisääntymisenä.

2 luku 2 § Kuntien yhteistoiminta järjestämistä toteuttamiseksi

Kuntalain 9 § mahdollistaa eri variaatioita palvelujen järjestämiseen. Kunta tai työllisyysalue voi esimerkiksi hankkia palvelut kilpailuttamatta koulutuskuntayhtymältä.

Esityksen sivulla 152 (Uudistuksen vaikutukset yrityksiin): "Uudistuksella voi olla vaikutuksia työvoima- ja yrityspalveluja ostopalveluina tuottaviin yrityksiin. Järjestämistä toteuttavassa oleva työvoimaviranomainen päättää järjestämiensä palvelujen tuottamistavasta. Laissa ei edellytetä, että kunta hankkii palvelut palveluntuottajilta, vaan kunta voisi myös tuottaa palveluita itse. Tämä voisi vähentää ostopalveluina hankittavien työvoimapalveluiden määrää, mikä voi vaikuttaa yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin." Vaikutuksia ostopalveluita tuottaviin yrityksiin ei arvioida käytännössä ollenkaan. Tämä on esityksessä ilmeinen puute, koska ostopalvelut muodostavat merkittävän osan työvoimapalvelujen toteuttamisesta ja muutoksella on merkittäviä vaikutuksia työvoimapalveluja myyviin yrityksiin.

Onko kunnalla tai työllisyysalueilla lähtökohtaisesti intressiä hankkia työvoimapalveluja yksityisiltä palveluntuottajilta, vaikka se esimerkiksi palvelujen laadun, saatavuuden ja vaikuttavuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista. Kuinka tarvittavat ostopalveluresurssit turvataan kunnassa tai työllisyysalueella? Tässä on huomioitava kunnan tai työllisyysalueen velvollisuus turvata asiakkaille yhdenvertaiset palvelut.

Hankittavien ostopalvelujen määrän vähenemistä tulisi tarkastella myös suhteessa työllisyyteen; millaisia työllisyysvaikutuksia ostopalvelujen määrän vähenemisellä on.

2 luku 6 § Velvollisuus palveluiden tarjoamiseen

Pykälä on ongelmallinen kansalaisten vapaan liikkuvuuden kannalta. Ihmisillä tulisi olla oikeus käyttää kaikkien kuntien tai työllisyysalueiden palveluja ilman laissa säädettyä perustetta ja ilman kirjallista ilmoitusvelvollisuutta. Kirjallinen ilmoitusmenettely sekä omaan kuntaan tai työllisyysalueelle että siihen kuntaan tai työllisyysalueelle, jonka palveluja asiakas aikoo käyttää, on menettelynä raskas ja monimutkainen. Toteutuuko korvausvastuu varmasti aina, kun asiakas haluaa toisen kunnan tai työllisyysalueen palveluja? Vain työvoimakoulutus mahdollistaa vapaan valinnan ilman perustetta ja ennakoilmoittautumista. Voidaanko pitää perusteltuna, että vapaa valinta ei koske muita palveluja, kuten esimerkiksi valmennuspalveluja?

Työnantaja-asiakkaat voivat asioida haluamassaan työvoimaviranomaisessa. Kuinka toimitaan tilanteessa, jossa työnantajalle on hankittu yhteishankintakoulutusta (Täsmäkoulutus), mutta asiakkaat, jotka osallistuisivat yhteishankintakoulutukseen ja ovat työnantajan henkilöstöä, asuvat eri kunnassa? Tuleeko tällöin sovellettavaksi 6 §:n 3 momentti, jonka mukaan henkilöasiakas voi osallistua työvoimakoulutukseen koulutuksen järjestäjästä riippumatta?

Mikäli muun kuin asiakkaan oman kunnan tai työllisyysalueen palvelut ovat asiakkaan mielestä joistain syistä parempia ja hänen palvelutarpeeseensa sopivia, lisääkö tämä kuinka paljon siirtohalukkuutta toisen kunnan tai työllisyysalueen palvelujen käyttöön? Ja voiko tämä johtaa jonkun kunnan tai työllisyysalueen kohdalla palvelujen kuormittumiseen, mikäli toisen kunnan asiakkaita on enemmän kuin palvelujen ennakoitu kapasiteetti. Tästä taas voidaan johtaa kysymys: voiko kunta tai työllisyysalue kieltää toisen kunnan asiakkaalta palvelujensa käytön vai onko toisen kunnan tai työllisyysalueen palvelujen käyttö ns. asiakkaan subjektiivinen oikeus? Mikäli kyseessä ei olisi subjektiivinen oikeus ja kunta tai työllisyysalue voisi evätä palvelujensa käytön, voi kyseessä olla yhdenvertaisuusongelma palvelujen saatavuuden suhteen.

Mikäli asiakkaat käyttävät toisen kunnan tai työllisyysalueen palveluja laajalti, voi kunnilla tai työllisyysalueilla olla hankaluuksia suunnitella järjestämiensä työvoimapalvelujen tarvittavaa määrää. Tällöin tulee arvioitavaksi myös määrärahojen käyttö, kohdentaminen ja niiden riittävyys,

vaikkakin asiakkaan kotikunta myöhemmin korvaa ko. asiakkaan käyttämät palvelut toiselle kunnalla tai työllisyysalueelle.

Esityksen sivulla 164 (Vaikutukset perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen):

"Työvoimaviranomaisilla arvioidaan olevan paremmat edellytykset järjestää alueellisen erityisryhmien työvoimapalveluiden kokonaisuuksia. Esityksellä on myös mahdollisia riskejä yhdenvertaisen palvelun saamisen näkökulmasta. Jos yksittäisten työvoimaviranomaisten kyky järjestää työvoimapalveluita vaarantuisi tai palveluiden järjestämisessä ei kyettäisi takaamaan riittävää tasoa tai ylipäättänsä lakisääteistä palvelua, olisi sillä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen tai perusoikeuksien toteutumiseen." Kuntien ja työllisyysalueiden tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä keskenään mm. palvelujen järjestämisessä. Ilman selkeitä sopimuksia, yhdessä hyväksytyjä käytäntöjä ja toimintamalleja on mahdollista, että toisen kunnan tai työllisyysalueen palvelujen käyttö on hallitsematonta, mikä voi johtaa ristiriitatilanteisiin.

Mikäli asiakas käyttää muun kuin oman kuntansa tai työllisyysalueen palveluja, mikä tarkoittanee myös asiointia toisen kunnan tai työllisyysalueen toimipisteessä, on huomioitava mahdolliset tiedonsiirto-ongelmat, mikäli kunnilla tai työllisyysalueilla on käytössään omia ja toisista kunnista tai työllisyysalueista poikkeavia asiakaspalvelujärjestelmiä.

Kuinka tiedotus oman kunnan tai työllisyysalueen ja muiden kuntien tai työllisyysalueiden palveluista organisoidaan siten, että asiakkailla on tieto saatavilla olevista työvoimapalveluista omaa kuntaa laajemmalla alueella? Toimiiko työmarkkinatori työvoimapalvelujen markkinoinnin vai viestinnän alustana?

2 Luku 7 § Työvoimapalveluiden tarjoamisesta aiheutuvien kustannusta korvaaminen eräissä tapauksissa

Voiko toinen kunta tai työllisyysalue olla liian houkutteleva ja voiko tässä syntyä jopa kilpailuasetelmia, jossa asiakkaat käyttävät toisen kunnan tai työllisyysalueen palveluja, jotka oma kotikunta maksaa. Sama koskee myös työvoimakoulutuksia. Voivatko kunnat tai työllisyysalueet hankkia yhteisesti työvoimakoulutuksia ja kuinka kustannusten jako tällöin tapahtuu, kun toisen kunnan tai työllisyysalueen asiakas osallistuu toisen kunnan tai työllisyysalueen koulutukseen (vaikka se on hankittu yhdessä)?

7 § 2 momentti: Tämä lainkohta vaatii tueksi asetustasoista sääntelyä ja muuta hallinnollista ohjeistusta. Kuinka tuotteistamiselle ja hinnoittelulla saadaan yhtenäiset perusteet, jottei joku kunta tai työllisyysalue peri toisen kunnan asiakkaan käyttämistä palveluista liian korkeaa hintaa?

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Ohjauksen suhteen toimintaympäristö muuttuisi merkittävästi nykyisestä. Valtiolla ei olisi nykyisenkaltaista ohjaavaa roolia suhteessa kuntiin (vrt. TE-toimistot). Oikeudelliset palvelut - yksikön näkemyksen mukaan ohjauksella ja valvonnalla on tietty riippuvuussuhde toisiinsa. Löyhemmän ohjauksen toimintaympäristössä valvonnan tulisi toimia tehokkaasti. Valvontatehtävää on kaavailtu aluehallintoviraston hoidettavaksi ja tehtävän resursointia on tarkasteltu esitysluonnoksessa. Aluehallintoviraston tulisi kyetä kymmenen henkilötyövuoden resurssilla valvomaan kuntien toimintaa valtakunnallisesti. Valtion tukipalveluiden rooli sen sijaan on esitysluonnoksessa varsin epäselvä. Toimivilla valtion tukipalveluilla pystyttäisiin paitsi tukemaan kuntien työllisyyspalveluiden järjestämistä, myös osaltaan turvaamaan muun muassa kansalaisten yhdenvertaisuutta, tulkintalinjojen yhdenmukaisuutta ja oikeusvarmuutta. Valtion keinot puuttua mahdollisiin kuntien työllisyydenhoidon puutteisiin, ovat esitysluonnoksen mukaan monelta osin jälkikäteisiä ja toimiessaankin vaikuttavat pitkällä viiveellä. Huomioon ottaen, että esimerkiksi seurannan keinot ja välineet eivät ole vielä tarkentuneet ja erilaisten valtion tukitehtävien rooli ja laajuus ovat esitysluonnoksessa määrittelemättä, valtion kokonaisvastuun toimivuutta on vaikea arvioida.

Mitä tulee valvontatehtävään, se on myös aluehallintovirastolle uudenlainen tehtävä, jonka osalta tulisi turvata paitsi riittävä henkilöresurssi myös tarvittava osaaminen työllisyyspalveluista ja työttömyysturvasta (ml. kotoutujat ja ulkomaalaislaki). Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi ohjauksen ja valvonnan kokonaisuutta ja suhdetta toisiinsa on hankala arvioida.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Lain työvoimapalveluiden järjestämisestä 6 luku 7 § 1 mom. 4 kohdan mukaan "kokeilu alkaisi kahden viikon kuluessa yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilun päättymisestä, jollei henkilöasiakas toisin pyydä". Oikeudelliset palvelut katsoo, että kohdan sanamuoto jättää epäselväksi sen, miten asiaa tulisi tulkita 6 §:n määrittämän enimmäiskeston kanssa. Kokonaisuutta olisi siten hyvä täsmentää säännöskohtaisissa perusteluissa.

6 luvun 11 §:n mukaan työvoimaviranomainen huolehtii ryhmävastuuvakuutuksen. Huomioiden työvoimaviranomaisen määritelmä tämä tarkoittaa, että eri alueilla on erilaiset ryhmävastuuvakuutukset ja tämä voi johtaa erilaisiin vakuutuksien sisältöihin. Jos halutaan, että eri alueilla on sama/samankaltainen ryhmävastuuvakuutus, tulee säätää vähimmäisvaatimukset tässä tarkoitettulle ryhmävastuuvakuutukselle. Mikäli vähimmäisvaatimuksia ei ole säädetty, on riskinä, että jollain työvoimaviranomaisella on laajempi korvauspuoli kuin toisella, jolloin asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu eri alueilla ei toteudu.

Esitysluonnoksen mukaan työvoimaviranomainen huolehtii myös työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisen vakuutuksen. Esityksessä jää epäselväksi, tarkoittaako tämä sitä, että työvoimaviranomainen on työnantaja, vai että työkokeilun tuottaja on työnantaja. Mikäli tuottaja joutuisi ottamaan työnantajavastuun, on riskinä, että työkokeilut vähenisivät. Siten olisi perusteltua, että työvoimaviranomainen toimii työnantajan roolissa 1 momenttia sovellettaessa. Kokonaisuutta tulisi avata vielä tarkemmin säännöskohtaisissa perusteluissa.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 7 luvun 2 §:ssä säädetään työvoimakoulutuksen yhteishankinnasta. Oikeudelliset palvelut esittää, että esityksen yhteydessä voisi olla tarpeen tarkistaa yhteishankintasanan käyttöä ja määritelmää, sillä hankintalain 3 luvussa säännellään yhteishankinnoista, joilla tarkoitetaan mm. hankintojen tekemistä yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa. Käytännössä termin käyttö on jo aiheuttanut sekaannuksia TE-hallinnon ulkopuolisissa toimijoissa. Sekaannukset voivat lisääntyä, kun työvoimakoulutuksen yhteishankinnoissa hankintayksikköinä toimivat yhä useammat tahot ja lisäksi oletuksena on, että samassa yhteydessä myös hankintalain tarkoittama hankintayhteistyöhön viittaama muu yhteishankinta tulee lisääntymään tämän esityksen myötä.

Ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 7 luvun 3 §:n opiskelijavalintaa koskevaan säännökseen on tarkennettu keitä yhteishankinnan yhteydessä toteutettavassa opiskelijavalinnassa voisi olla paikalla läsnä. Tätä tarkennusta pidetään tärkeänä, mutta sitä tulisi tarkastella ja perustella suhteessa tietosuojalainsäädäntöön, tässä esityksessä ehdotettuihin tiedonsaantioikeuksiin ja opiskelijan asemaan.

Koska pelkkä työhallinnon asiakkuus on julkisuuslain nojalla salassa pidettävä tieto, tulisi myös tiedonsaantioikeuspykälissä säätää mahdollisuudesta luovuttaa salassa pidettävää tietoa näille tässä pykälässä mainituille tahoille. Muutoin tämä johtanee tilanteeseen, jossa hakijalta tulisi kysyä suostumus ulkopuolisten läsnäoloon ja tietojen luovuttamiseen näille tahoille. Jos suostumusta ei annettaisi, opiskelijat joutuisivat eriarvoiseen asemaan.

7 luvun 7 §:n mukaan työvoimaviranomainen huolehtii ryhmävastuuvakuutuksen. Huomioiden työvoimaviranomaisen määritelmän tämä tarkoittaa, että eri alueilla on erilaiset ryhmävastuuvakuutukset ja tämä voi johtaa erilaisiin vakuutuksien sisältöihin. Jos halutaan, että eri alueilla on sama/samankaltainen ryhmävastuuvakuutus, tulee säätää vähimmäisvaatimukset ryhmävastuuvakuutukselle. Tämä on myös yhdenvertaisuuskysymys asiakkaiden näkökulmasta, mikäli esimerkiksi jossakin työvoimaviranomaisessa on laajempi korvauspuoli kuin toisessa.

Työvoimaviranomainen huolehtii myös työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisen vakuutuksen. Tarkoittaako tämä sitä, että työvoimaviranomainen on työnantaja, vai että työvoimakoulutuksen tuottaja on työnantaja. Tätä asiaa tulisi avata hallituksen esityksessä. Jos koulutukseen liittyvä työssäoppiminen on työsuhteessa, niin miten se suhtautuu 7 luvun 7 §:n, jos työvoimaviranomaisella on myös huolehtimisvelvollisuus asiassa (johtaa kaksinkertaiseen vakuutukseen)?

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Oikeudelliset palvelut huomauttaa, että ehdotetun 10 luvun 12 §:ssä ei ole 2. momenttia, joka taas on löytynyt lausuntokierroksella olleesta esityksestä (TEM lausuntopyyntö VN/1258/2021): "Edellä 1 momentissa säädettyä 12 kuukauden enimmäisaikaa ei sovelleta, jos palkkatuki on myönnetty 7–10 §:n perusteella."

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 11 luvun 2 §:ssä säädetään starttirahan myöntämisen edellytyksistä. Ehdotetun 1 kohdan mukaan starttirahaa ei myönnettäisi, jos työvoimaviranomainen arvioisi, että starttirahan hakijan toimeentulo on turvattu muulla tavalla eikä starttirahan myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista. Lisäys olisi täsmennys nykyiseen ja tällä on tarkoitus selkeyttää ja korostaa starttirahan toimeentulon turvaamisen luonnetta. Oikeudelliset palvelut pitää tätä lisäystä pykälän tasolle kannatettavana. Ehdotetun mukaan työvoimaviranomaisen arvioitavaksi jäisi se, milloin starttirahan hakijan toimeentulon katsotaan olevan turvattu muulla tavalla. Hyvin monenlaisten käytännön tilanteiden vuoksi on hyvä, että pykälässä on jätetty harkintavaltaa viranomaiselle. Valtakunnallisen yhdenvertaisen kohtelun kannalta voisi olla kuitenkin tarpeen ottaa kantaa esityksen perusteluissa mm. pääomatulojen vaikutuksesta toimeentulon arvioinnissa ja kuinka laajasti viranomaisen tulisi asiaa selvittää. Pääomatulojen ja muidenkin tulojen arvioinnille jätetty harkintavalta saattanee johtaa tilanteeseen, jossa starttiraha olisi myönnetty, mutta maksamisvaiheessa tulisivin ilmi, että tulot vaikuttavat starttirahan suuruuteen. Näin ollen tämä sääntelyyn jätetty harkinnanvaraisuus saattaa johtaa tilanteeseen, jossa starttirahan myöntämisessä tulot eivät ole vaikuttaneet myöntöpäätöksen tekemiseen, mutta maksamiseen ne vaikuttaisivat. Tällainen tilanne voi muodostua asiakkaan kannalta kohtuuttomaksi.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämiselvoitteesta.

Näkemyksenne:

Ehdotetun 12 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan työllistämiselvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kun kyse on salassa pidettävien tietojen, kuten työnhakijoita koskevien tietojen luovuttamisesta, Oikeudelliset palvelut - yksikön näkemyksen mukaan tietojen luovuttamisesta tulisi säätää lain tasolla. Esimerkiksi asetus ei olisi riittävä, jotta salassapitovelvollisuudesta olisi mahdollista lain mukaan poiketa. Lain tasolla tulisi siis säätää tarkemmin veloitetyöllistettävää henkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta kotikuntaan salassapitosäännösten estämättä.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Oikeudelliset palvelut toteaa, että ehdotetun tiedonsaantioikeutta koskevan 4 §:n 5 momenttia koskevissa perusteluissa on käytetty nykytilaa vastaavaa muotoilua palveluntuottajille annettavista välttämättömistä tiedoista palvelun järjestämiseksi. "Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työvoimapalvelujen tuottajan ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palveluntuottajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi." Pykälän sanamuoto on kuitenkin laajempi, sillä siellä säännellään välttämättömien tietojen antamisesta palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Perusteluiden sanamuotoja tulisi täsmentää vastaamaan pykälää ja muutoin haluttua ja tarkoituksenmukaista sisältöä. Turhan tiukka sanamuoto pykälässä, jossa käytettäisiin termiä palvelun järjestämiseksi, saattaa johtaa siihen, että esim. koulutuspalveluntuottajalle ei voitane antaa tietoja ennen kuin henkilöasiakas olisi valittu palveluun.

Tiedonsaantioikeuksissa tulisi huomioida työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilanne ja siihen osallistuvat tahot esim. työnantajatahon osallistuminen opiskelijavalintatilaisuuteen tulisi arvioida tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. Asiassa tulisi myös huomioida, että opiskelijavalinta-asiakirjat hakemuksineen saattavat sisältää erityisiä henkilötietoja.

Välttämättömiksi tiedoiksi on lueteltu perusteluissa mm. nimi, yhteystiedot kuten asuinpaikka, osoite ja puhelinnumero. Tässä yhteydessä voisi mainita osoitteen vaihtoehtona myös sähköpostiosoitteen.

Ehdotetun 13 luvun 5 §:n mukaan työnantajalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn irtisanotun työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Jos KEHA-keskuksen on jatkossa tarkoitus luovuttaa keskitetysti tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta, kyseiseen säännökseen olisi tarkoituksenmukaista lisätä maininta, että työnantajalla olisi oikeus saada kyseiset tiedot myös KEHA-keskukselta.

Ehdotetussa 13 luvun 8 §:ssä säädettäisiin, että valtakunnalliseen tietovarantoon on velvollisuus tallentaa tiedot, jotka ovat tarpeen ”työntekijän oleskelulupahakemuksen käsittelyyn liittyvän saatavuusharkinnan suorittamiseksi”. Esitysluonnoksen mukaan työvoimaviranomaisille ei ole tarkoitettu jäävän oleskelulupahakemukseen liittyvän saatavuusharkinnan suorittamista koskevia tehtäviä, vaan tehtävä kuuluisi Maahanmuuttovirastolle ehdotetun ulkomaalaislain 73 §:n mukaisesti. Toisaalta myöskään asiakastietojen käyttötarkoituksissa (ehdotettu 13 luvun 1 §) ei ole mainittu, että työvoimapalveluissa käsiteltäviä asiakastietoja voisi käyttää ulkomaalaislain käyttötarkoituksiin, joten ehdotetut säännökset ovat osin ristiriitaisia.

Tulkinnanvaraista myös on, mitä käytännössä tarkoitetaan esimerkiksi tiedoilla, jotka ovat tarpeen ”tilastointia tai tiedolla johtamista varten”, jotka tulisi tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon. Ehdotettu 13 luvun 8 § jättää tulkinnanvaraiseksi, mitä tietoja tallentamisvelvollisuus lopulta koskee, joten tallennettavista tiedoista on syytä vähintäänkin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säätää.

Ehdotettua 8 §:ää on suositeltua tarkentaa myös henkilötietojen tallentamisen osalta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja olisivat ainakin 3 §:ssä tarkoitettujen asiakkaiden ja palveluntuottajien tiedot. Pykälän perusteluista olisi kuitenkin ymmärrettävissä, että henkilötietoja ei tulisi käsitellä laajemmin kuin mitä 13 luvun 3 §:ssä säädetään ja että asetuksenantovaltuus koskisi vain muita kuin henkilötietoja, joten lain sanamuotoa olisi tältä osin syytä terävöittää.

Ehdotetussa 13 luvun 9 §:ssä säädettäisiin valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen poistamisesta määräajan kuluttua. Kuntien omien tietovarantojen osalta ei ole ehdotettu vastaavaa

säännöstä asiakastietojen poistamisesta. Asiakastietojen poistamisesta säätäminen myös kuntien omien tietovarantojen osalta lisäisi asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja rajaisi sitä, ettei henkilötietoja säilytetä tarpeettoman pitkään.

Ehdotetun 13 luvun 10 §:n 4 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojen luovuttamisesta valtakunnallisesta tietovarannosta niille tahoille, joille on laissa säädetty oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoja työvoimapalvelujen asiakkaista.

Jotta KEHA-keskus voisi tosiasiallisesti luovuttaa valtakunnallisen tietovarannon tietoja, tulisi huomioida eri lainsäädännöissä olevat tiedonsaantisäännökset. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa (1301/2021) 16 §:ssä säädetään oikeudesta saada tiettyjä tietoja työ- ja elinkeinoviranomaisilta, mutta ei KEHA-keskukselta. Jos KEHA-keskus jatkossa luovuttaa keskitetysti tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta, muussa lainsäädännössä oleviin tiedonsaantisäännöksiin olisi tarkoituksenmukaista lisätä maininta KEHA-keskuksesta, jos nykyiset tiedonsaantisäännökset eivät vielä kata KEHA-keskusta. Muutoin tietopyynnöt jouduttaisiin käytännössä ohjaamaan muulle viranomaiselle.

Ehdotettu 13 luvun 4 § huomioiden olisi mahdollista esimerkiksi se, että työvoimaviranomainen ja palveluntuottaja luovuttavat keskenään tietoja. Ehdotetun 10 §:n ei ole ilmeisesti tarkoitettu olevan siten ehdoton, että vain KEHA-keskus voisi luovuttaa tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta.

Epäselväksi jää myös se, mikä taho vastaa tietojen luovuttamisesta valtakunnallisesta tietovarannosta, jos asiakas pyytää itseään koskevia tietoja yleisen tietosuoja-asetuksen tai julkisuuslain mukaisesti. Toisaalta rekisteröityjen oikeuksien toteuttamiseen liittyvät tehtävät kuuluisivat työvoimaviranomaisille silloin kun niitä ei ole KEHA-keskukselle erikseen säädetty, toisaalta taas KEHA-keskus vastaisi tietojen luovuttamisesta valtakunnallisesta tietovarannosta.

Ehdotetun 11 §:n osalta hallituksen esityksessä todetaan, että pykälän 2 ja 3 momentit vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentteja sellaisina kuin ne ovat hallituksen esityksessä työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeviksi lainsäädännöksi (HE 225/2021 vp). Mikäli mahdollista, hallituksen esityksessä tulisi täsmentää käyttöoikeuden rajauksen määritelmää. Nykyinen määritelmä siitä, että käyttöoikeus on rajattava ”sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoltaan henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömään” on osoittautunut haastavaksi välttämättömyyden määrittelyn suhteen ja voi johtaa käytännön tilanteisiin, jossa esimerkiksi käyttäjärooleja haetaan varmuuden vuoksi mahdollisimman laajasti yksittäiselle käyttäjälle, vaikka käyttäjäroolit eivät tosiasiallisesti olisi välttämättömiä henkilön tehtävän hoitamiseksi.

Käytännön kannalta haasteelliseksi voi muodostua myös se, että ehdotetun 11 §:n 4 momentin mukaan KEHA-keskuksen tulee ilmoittaa viipymättä työvoimaviranomaiselle asiakastietojärjestelmän

lokitiedoista havaituista poikkeamista, esimerkiksi, jos poikkeama olisi seurausta virheellisestä tai lainvastaisesta menettelystä, kuten henkilötietojen käsittelystä tai salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ilman laissa säädettyä perustetta. Tämä vaatisi tietojärjestelmään sisään rakennettua valvontamekanismia, joka voi olla haastava toteuttaa.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Oikeudelliset palvelut toteaa, että ehdotetun 14 luvun 19 §:n osalta tulisi arvioida, onko säännöksessä tarpeen edellyttää hyvän tavan mukaisuutta.

HE:ssä 225/2021 vp ehdotettiin nykyisin voimassa olevaan JTYPL 13 a luvun 5 §:ään hyvän tavan mukaisuutta, mutta maininta hyvän tavan mukaisuudesta poistettiin eduskuntakäsittelyssä. Hyvän tavan vastaisuuden katsottiin jäävän lakiehdotuksen ja sen perustelujen valossa varsin epäselväksi (TyVM 3/2022 vp.).

Nykyisessä säännöksessä on myös tarkennettu käyttöehtojen sisältöä ja todettu, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä. Tämä olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää myös ehdotettuihin säännöksiin.

Esityksessä tulisi selkeyttää 14 luvun 19 §:n osalta, voiko KEHA-keskus poistaa heti sellaisen alustalla julkaistun ilmoituksen, joka on todettu lain tai käyttöehtojen vastaiseksi, vai tuleeko käyttäjää aina kehottaa poistamaan ilmoitus määräajassa ja vasta määräajan jälkeen ilmoitus voidaan poistaa KEHA:n toimesta. Kokonaisuuden kannalta olisi kannatettavaa, että KEHA-keskus voisi myös suoraan poistaa ilmoituksen, joka on havaittu lain tai käyttöehtojen vastaiseksi sellaisissa tapauksissa, joissa ilmoitus on julkaistu esimerkiksi suoranaيسessa kiusantekotarkoituksessa.

Lisäksi huomautetaan, että 14 luku alkaa 15 pykälästä, kun muut alkavat 1 §:llä.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Oikeudelliset palvelut huomauttaa, että 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja sen perusteluissa on virheellinen pykäläviittaus, pitäisi viitata 2 §:än eikä 3 §:än.

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Oikeudelliset palvelut toteaa, että ehdotuksessa palkkaturvatehtävän osalta sanamuoto on muuttunut (ELY-keskusten tehtävänä on ollut hoitaa kaikki palkkaturva-asioihin liittyvät tehtävät, mutta ehdotuksessa sanamuoto on muutettu toimeenpanotehtäviin). Onko tarkoituksena muuttaa tehtävän laajuutta? Mikäli tarkoituksena on siirtää palkkaturvatehtävät kokonaisuutena KEHA-keskukseen, lain sanamuotoa olisi hyvä täsmentää koskemaan se palkkaturvatehtäviä kokonaisuudessaan.

TE-hallinnon oikeudellisen tuen tehtäviä ei ole esitysluonnoksessa riittävällä tarkkuudella kuvattu nykytilassa eikä esitetyssä mallissa. Yhteistyön toimivuutta ja malleja ei ole mahdollista arvioida. (Ks. kohdat 4.1 ja 4.2)

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Oikeudelliset palvelut näkee prosessin selkeänä. Työvoimaviranomainen antaa työvoimapoliittiset lausunnot, ja KEHA-keskus antaa vaativaa työvoimapoliittista harkintaa vaativat työvoimapoliittiset lausunnot (nykyinen työttömyysturvan vastuualueen tehtävä), kuten TTL 11 luvussa säädetään. Tämä selventää työttömyysturvaprosessia nykyisestä, sillä on vähemmän toimijoita, kuin nykyisin. Lisäksi TE-toimistoilla ja kokeilun alueen kunnilla ei ole enää "rinnakkaista" toimivaltaa samoissa

asioissa. KEHA-keskus voi antaa käsiteltävässä asiassa työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvan työvoimapolitiittisen lausunnon.

Asetuksien tasolla työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen määräaika tulisi yhdenmukaistaa. (Vrt. nykyisin kunnan tulee antaa lausunto 7 päivän sisällä ja TE-toimiston 30 päivän sisällä)

Esityksessä tulisi selkeyttää, pitäisikö työvoimaviranomaisen neuvontapalvelujen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja säätää erikseen laissa. Sama kysymys koskee KEHA-keskuksen neuvontapalvelujen oikeutta antaa tiettyjä työvoimapolitiittisia lausuntoja. Esitysluonnoksessa jää epäselväksi, jääkö tämä työjärjestyksen asiaksi, vai onko tarkoitus, ettei molempien tahojen ko. palvelu anna työvoimapolitiittisia lausuntoja?

Esitysluonnoksen s. 310 kerrotaan KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen pyytämistä selvityksistä. Esityksen osalta tulisi selkeyttää selvityksien pyytämistä KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisen välillä. Jos selvitys on toimitettu KEHA-keskukseen, tällöin ensisijainen vastuu lisäselvityksen pyytamisestä asiassa olisi KEHA-keskuksella, jotta vältetään siltä, että työvoimaviranomainen sekä KEHA-keskus pyytäisivät selvityksiä asiakkaalta ristiin. Näin vältetään työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen viivästymiset sekä myös asiakkaat ymmärtävät paremmin kokonaisuuden.

Lisäksi Oikeudelliset palvelut nostaa esille, että nyt vireillä olevan yleislainsäädäntömuutoksen julkisen hallinnon automaattiselle päätöksenteolle näkökulmasta, mikäli yleislainsäädännöstä halutaan poiketa, voitaisiin tämä mahdollisesti tehdä käsillä olevan lainsäädäntömuutoksen yhteydessä. Oikeudelliset palvelut on katsonut, että em. yleislainsäädäntöä tulitaisiin soveltamaan työvoimapolitiittisiin lausuntoihin sekä työnhaun käynnistämiseen sähköisen alustan kautta. Mikäli tähän tulkintalinjaan halutaan muutosta, voitaisiin käsillä olevassa esitysluonnoksessa ottaa kantaa työvoimapolitiittisten lausuntojen statuksesta suhteessa hallintopäätöksiin. Oikeudelliset palvelut on lausunut lausuntopyynnön VN/3071/2020 osalta seuraavaa: "Automaattisen ratkaisun määritelmää olisi hyvä tarkentaa vielä ainakin hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan tällä hetkellä, että "Pykälässä säädettäisiin, milloin viranomainen voi ratkaista asioita automaattisesti. Asian ratkaisemisella viitataan hallintolain 7 lukuun ("Asian ratkaiseminen") ja siinä tarkoitettuun hallintoasian käsittelyn päättävään ratkaisuun, jolla päätetään jonkun edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta." Esimerkiksi Työ- ja elinkeinotoimistot (myöh. TE-toimisto) antavat työvoimapolitiittisia lausuntoja automaattisesti tapauksissa, joihin ei sisälly harkintaa. Lisäksi esimerkiksi työnhakijaksi rekisteröityminen sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa on vastaavanlainen automaattinen toimi, johon ei sisälly harkintaa. Edellä mainitut työvoimapolitiittiset lausunnot on huomioitu esitysluonnoksen nykytilan arviointia koskevassa luvussa, mutta ei esimerkiksi säännöskohtaisissa perusteluissa. Oikeudelliset palvelut -yksikön näkemyksen mukaan hallintolain 7 luvun määritelmä asian ratkaisemisesta ei kuitenkaan ole suoraan sovellettavissa työvoimapolitiittisiin lausuntoihin tai työnhakijaksi rekisteröitymiseen, vaikka hallintolakia sovelletaankin vakiintuneen käytännön mukaan myös em. prosesseissa soveltuvilta osin. Esitysluonnos jää kuitenkin edellä esitetty huomioiden vajavaiseksi

automaattisen ratkaisun määritelmän näkökulmasta ja tätä olisi hyvä vielä täsmentää ja määritelmää esimerkiksi laajentaa nykyisesti HL 7 luvun asian ratkaisemisen määritelmästä, jotta asian tila olisi selkeä myös sellaisten ratkaisujen osalta, jotka eivät täytä kaikkia HL 7 luvun kriteereitä, joka tulee kyseeseen juuri esimerkiksi työvoimapoliittisten lausuntojen tai työnhakijaksi rekisteröitymisen osalta."

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Ehdotettujen palkkaturvalain 10 § ja merimiesten palkkaturvalain 9 §:n mukaan hakemus on toimitettava kehittämis- ja hallintokeskukseen tai sille kunnan tai kuntayhtymän viranomaiselle, joka vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä. Oikeudelliset palvelut katsoo, että ehdotetun pykälän sanamuoto tällaisenaan aiheuttaa palkkaturvan hakijoiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta muutosta nykytilaan siinä, miten KEHA-keskuksen toimipisteet tulevat tosiasiaissa olemaan kansalaisten löydettävissä. KEHA-keskuksen toimipisteet sijaitsevat nykyisin pitkälti ELY-keskusten yhteydessä ja kansalaisen voi olla haastavaa siten löytää nimenomaisesti KEHA-keskuksen toimipistettä. Vaihtoehtona voisi olla se, että hakemukset voisi edelleen jatkossa jättää lisäksi ELY-keskuksiin.

Laki palkkaturvalain muuttamisesta s.562-563: Voimassa olevassa laissa ja ehdotuksessa on väärät pykälät (9, 11 ja 13 = 10, 13 ja 15 §).

Lisäksi huomautetaan, että Palkkaturvalain 28 § 2 momenttiin ja merimiesten palkkaturvalain 26 §:n 2 momenttiin on jäänyt oikeus saada tietoja työ- ja elinkeinotoimistoilta.

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Oikeudelliset palvelut huomauttaa, että esityksen mukaan tietojen luovuttaminen valtakunnallisesta asiakastietovarannosta on tarkoitus jatkossa keskittää KEHA-keskukselle, joten tiedonsaantisäännökseen on tarpeen sisällyttää myös KEHA-keskus. Muutoin KEHA-keskukselle osoitetut tietopyynnöt jouduttaisiin käytännössä siirtämään työvoimaviranomaisille.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

10 § Sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Oikeudelliset palvelut - yksikkö toteaa, että voisi olla tarpeen nostaa täsmennyksiä hallituksen esityksen perusteluihin seuraaviin kokonaisuuksiin:

Ehdotetun 10 §:n sanamuoto poikkeaa hieman pykälän perusteluiden sanamuodosta ja tätä olisi syytä täsmentää. Perusteluiden mukaan ”Jos sopimus liittyisi myös valtion jäljelle jääviin tehtäviin eikä sitä olisi mahdollista jakaa, valtion ja kunnan tai yhteistoiminta-alueen tulee sopia sopimukseen liittyvien vastuiden siirtämisestä valtion ja kunnan tai yhteistoiminta-alueen välillä.” Tällä hetkellä alueilla voi olla kilpailutettuna hankintasopimuksia, joiden jakaminen eri työvoimaviranomaisille voi muodostua käytännössä mahdottomaksi. Perusteluiden sanamuoto kuitenkin viitanee sellaisiin so-

pimuksiin, joissa tehtävät jäisivät osittain valtiolle ja tällaisia sopimuksia ei olisi mahdollista jakaa. Pykälän sanamuoto kuitenkin mahdollistaisi myös (esim. hankintasopimusten) muiden kuin vain valtiolle jäävien tehtävien osalta sopimisen vastuiden siirtämisestä, jos tilanne olisi sellainen, että sopimusta ei voisi jakaa.

Esitysluonnoksesta ei käy ilmi uusien sopimusten tekemisen aikataulu, mihin saakka uusia sopimuksia laaditaan. Lisäksi epäselvää on vielä keskeneräisten hankintojen tilanne, miten toimitaan keskeneräisten hankintojen osalta esimerkiksi yhteishankintojen suhteen?

Mitä tarkoitetaan ehdotuksessa olevalla "kuntien ja yhteistoiminta-alueiden vastuulle siirtyisivät erilaiset palvelujen ostoihin liittyvät sopimukset"? Mitä tämä vastuu konkreettisesti pitää sisällään? Tulisiko tätä kohtaa avata enemmän perusteluissa tai asetuksessa? Sopimusten siirtoon liittyvät käytännön toimet vaativat ainakin valtakunnallista ohjeistusta.

Ehdotuksessa ei oteta kantaa siihen, miten toimitaan, jos sopimusta ei voi siirtää? Vastaavasti, jos sopimus ei ole jaettavissa kuntiin tai työllisyysalueille, lakkaako sopimus? Mikäli palvelu jää toteutumatta, mikä taho tässä tapauksessa korvaa palveluntuottajalle toteutumatta jääneen palvelun? Lisäksi miten käy palvelun, jos sopimuksella "ei ole vastaanottajaa" eli syystä tai toisesta uutta sopimusosapuolta ei voida määritellä. Mikä merkitys tässä tilanteessa on 11 §:llä?

Lisäksi sopimukseen liittyvistä neuvotteluista olisi hyvä mainita ainakin suosituksen tasolla. Esimerkiksi se, milloin siirrettäviin sopimukseen liittyvät neuvottelut käydään (1.4.2023 jälkeen). Vaikka sopimukset olisivatkin voimassa 2024 loppuun saakka, on taattava 2024 vuodenvaihteen jälkeen jatkuvien palvelujen jatkuminen.

11 § julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myönnettyyn palveluun tai tehtyyn päätökseen sovellettava lainsäädäntö

Esityksen osalta tulisi tarkentaa, mikä taho vastaa palvelun toimeenpanosta ja miten kesken olevan palvelun toimeenpanon siirtäminen tehdään (koskee myös 7 ja 10 §:iä).

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Uusi ehdotettu monialaisen tuen yhteistoimintamalli koskee nykyistä vastaavasti yhteistoimintaa eri viranomaisten kesken. Uuden monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita ovat vastaavalla tavalla samat toimijat kuten nyt voimassa olevassa TYP-laissa (työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettu laki). Uuden monialaisen tuen yhteistoimintamallin mukaisia

toimijoita ovat siten edelleen työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa oleva taho, sosiaali- ja terveystieteiden järjestämisestä vastuussa oleva taho ja Kela. Uudessa mallissa nämä ovat siis työvoimaviranomainen, jolloin myös työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevaa kuntaa/kuntayhtymää kutsutaan työvoimaviranomaiseksi, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Uudessa mallissa ei sinällään ehdoteta uusia palveluja vaan velvollisuus yhteensovittaa nykyiset lakisääteiset palvelut työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi.

Olenainen muutos nyt voimassa olevaan TYP-lakiin on sen sijaan se, että uuden monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuus perustuu työttömän tosiasiallisen palvelutarpeeseen. Oikeudelliset palvelut pitää ehdotusta merkittävänä, oikeasuuntaisena ja kannatettavana. Tosiasialliseen palvelutarpeeseen perustuva asiakasohjaus tavoittaa aiempaa nopeammin monialaista palvelua tarvitsevat asiakkaat. Tuolloin asiakasohjauksen esteeksi ei enää tule nyt voimassa olevassa TYP-laissa määritetyt muodolliset edellytykset (työmarkkinatuen määrä/ työttömyyden kesto), ja monialaista palvelua tarvitsevat asiakkaat pääsevät näin ollen aiempaa nopeammin heidän tarvitsemansa palvelun piiriin.

Uudessa monialaisen tuen yhteistoimintamallissa säädetään myös erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomaiset järjestävät toimintaedellytykset. Tämä olisi nuorelle suunnattua matalan kynnyksen palvelua vastaavalla tavalla kuten nykyiset Ohjaamo-palvelut. Lähtökohtaisesti ehdotus on tältä osin kannatettava. Joka tapauksessa nuoret tarvitsevat heille suunnattuja omia palveluja, jossa heidän tarpeensa otetaan erityisesti huomioon.

Lisäksi esityksen mukaan asiakas voi ohjautua monialaiseen palveluun jo asiakkuuden alkuvaiheessa. Olisiko tällöin syytä olla viittaus lakiin työvoimapalvelujen järjestämisestä ja siinä 4 luvun 6 pykälään, jossa säädetään aikarajoista työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä.

Esityksestä ei selviä miten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta ja nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu järjestetään siten, että toiminta ei olisi päällekkäistä ja ohjaus oikeaan palveluun olisi yhdenmukaista.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Oikeudelliset palvelut -yksikkö pyytää lisäksi kiinnittämään huomiota seuraaviin asioihin:

ELY-keskusten, KEHA-keskuksen, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen, Aluehallintoviraston ja TEM:n keskinäisiä vastuukysymyksiä sekä tehtäviä suhteessa työvoimaviranomaiseen olisi tarpeen selkiyttää. Näiden virastojen tehtävät ja vastuut tulisi määritellä laissa tai asetuksessa yksityiskohtaisesti ja selkeästi; mm. mitkä ovat ko. toimijoiden

vastuut, tehtävät ja ohjaussuhde toisiinsa sekä työvoimaviranomaiseen. Esimerkiksi: Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista: Hallituksen esityksessä on yleisellä tasolla kuvattu seuranta- ja ennakoititehtäviä (ELY-keskus). Toisaalta taas KEHA-keskuksella tehtävinä olisi "tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa". Laissa työvoimapalvelujen järjestämisestä (3 luku) säädetään ohjauksesta ja valvonnasta, jonka mukaan julkisten työvoimapalveluiden yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle, jota on määritelty myöhemmissä pykälissä tarkemmin. Toisaalta taas TEM ja alueen ELY(t) käyvät säännöllisesti työllisyyden edistämien yhteistyö- ja seurantakeskustelut työvoimaviranomaisen kanssa, mutta KEHA-keskus ei ole näissä keskusteluissa, vaikka sille on määritelty keskeinen rooli mm. työvoimapalvelujen vaikutusten arvioimisessa. Aluehallintovirasto valvoo työvoimaviranomaisen toiminnan laillisuutta tekemällä mm. tarkastuskäyntejä. Hallituksen esitysluonnoksesta ei käy ilmi tämän valvojan viranomaisen suhde ja yhteistyötavat ELY-keskusten, KEHA-keskuksen, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen ja TEM:n kanssa.

Oikeudelliset palvelut esittää myös, että harkittaisiin, vastaako esityksessä käytetty Kehittämisen- ja hallintokeskus –nimi kyseiselle toimijalle kaavailtuja tehtäviä?

Erma Raisa
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Jounio Anu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus - Oikeudelliset palvelut
-yksikkö